

Міністерство освіти і науки України  
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського  
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин  
(№ 605)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Гарант освітньої програми

 Д. С. Ревенко

(підпис)

(ініціали та прізвище)

« 31 » 08 2021 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Теорія економічного аналізу**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»  
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»  
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»  
(найменування освітньої програми)

**Форма навчання: денна**

**Рівень вищої освіти: початковий (короткий цикл)**

**Силабус введено в дію з 01.09.2021 року**

**Харків – 2021 р.**

✓

Розробник: Лістрова О.С., к.т.н., доц.  
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

  
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)

Протокол № 2 від « 30 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор  
(науковий ступінь та вчене звання)

  
(підпис)

І.О. Давидова  
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

  
(підпис)

Д.О. Воробішко  
(ініціали та прізвище)

## 1. Загальна інформація про викладача



Лістрова Олена Сергіївна, к.т.н.  
доцент викладає в університеті  
наступні дисципліни:

- Цифровий маркетинг;
- Електронна комерція;
- Поведінка споживача;
- Економічний аналіз;
- Маркетинговий менеджмент;

Напрями наукових досліджень:  
маркетинг, просування бізнесу в  
Інтернеті, поведінка споживачів на  
просторі Інтернету.

## 2. Опис навчальної дисципліни

**Семестр, в якому викладається дисципліна 4;**

**Обсяг дисципліни: 4 кредитів ЄКТС/120 годин, у тому числі аудиторних – 56 год., самостійної роботи здобувачів – 64 год.**

**Форма здобуття освіти – денна/заочна/дистанційна**

**Дисципліна – обов'язкова**

**Види навчальної діяльності – лекції, практики**

**Види контролю – модульний контроль, іспит**

**Мова викладання – українська**

**Пререквізити** – Математика (елементарна математика, вища математика, теорія ймовірностей та математична статистика), Бухгалтерський облік, Основи маркетингу, Основи економіки підприємства, Статистика.

**Кореквізити** – Економіка праці, Мікроекономіка.

## 3. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** надання студентам системних знань щодо основ економічного аналізу, його методик, організації інформаційного забезпечення, використання економіко-логічних та економіко-математичних методів для вивчення економіки підприємств, а також методичних основ аналізу найважливіших показників діяльності підприємства.

**Завдання:**

посилення загальної економічної та аналітичної підготовки фахівців економічного напрямку, оволодіння ними знаннями, необхідними для дослідження економіки підприємств.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування економічних систем на мікро-, мезо-, макро- рівнях.

Здатність пояснювати типові економічні процеси і явища на основі теоретичних концепцій, аналізувати отримані результати.

Здатність застосовувати статистичні методи для вирішення економічних задач.

Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення для обробки даних економічних даних, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

Здатність аналізувати явища та процеси у сфері економічних та трудових відносин.

Здатність використовувати джерела економічної і облікової інформації для складання аналітичних звітів.

Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання.

Здатність аналізувати проблеми і явища в професійній сфері з врахуванням можливих соціально-економічних наслідків.

**Програмні результати навчання:**

Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки,

Розуміти базові принципи економічної науки, особливості функціонування економіки.

Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

Пояснювати типові соціально-економічні явища з погляду базових принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

Застосовувати відповідні статистичні методи для вирішення економічних задач.

Проводити аналіз функціонування суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань.

Ідентифікувати джерела та розуміти основні принципи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

Вміти використовувати дані, надавати аргументацію та формувати висновки з аналітичних текстів з економіки.

Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення основних характеристик економічних систем мікро- та макrorівня.

#### **4. Зміст навчальної дисципліни**

**Модуль 1.****Змістовний модуль 1. «Методи економічного аналізу»****Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни.**

– форма занять (лекції-4);

– обсяг аудиторного навантаження-4;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-0;

– теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: відсутні

Економічна стратегія України. Структурна перебудова народного господарства на базі науково-технічного прогресу, конверсія оборонної промисловості. Зміна форм власності. Перехід до ринкової економіки. Концепція інноваційного розвитку економіки України. Мета і задачі курсу. Предмет, об'єкт вивчення і задачі дисципліни, структура дисципліни, взаємозв'язок з іншими дисциплінами і відміна від них. Роль курсу в економічній базі знань бакалаврів і фахівців. Місце дисципліни в навчальному плані. Місце економічного аналізу в системі управління підприємством.

## **Тема 2. Інформаційне забезпечення економічного аналізу.**

– форма занять (лекції-4, практичні-3);

– обсяг аудиторного навантаження-7;

– теми практичних занять - Аналіз об'ємів виробництва та реалізації продукції.

Рішення завдань на факторний аналіз об'ємів продукції, на розрахунок резервів збільшення об'ємів продукції, на оптимізацію структури асортименту продукції та інші.;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-15;

– теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Інформаційне забезпечення економічного аналізу.

1) Особливості використання комп'ютерів на сучасному етапі.

2) Програмні засоби для економічної обробки інформації.

3) Схема використання комп'ютерів в економічному аналізі.

Принципи раціонального потоку інформації. Єдність інформації облікових і планових позицій. Види обліку: бухгалтерський, статистичний, оперативний та інші. Міжнародні стандарти бухгалтерської звітності. Вимоги до джерел економічної інформації. Підготовка початкових аналітичних даних. Групування даних. Перевірка звітних матеріалів: технічна, логічна, по суті та інші. Аналітичний баланс. Додаток до балансу. Комп'ютерна обробка економічної інформації. Особливості використання комп'ютерів на сучасному етапі. Програмні засоби для економічної обробки інформації. Схема використання комп'ютерів в економічному аналізі.

## **Тема 3. Аналіз конкурентоздібності фірми.**

– форма занять (лекції-4, практичні- 2);

– обсяг аудиторного навантаження-4;

– теми практичних занять - Аналіз стану та використання основних засобів підприємства. Рішення завдань на оцінку стану основних засобів підприємства, ефективність їх використання та інші.;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-5;

– теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: . Аналіз конкурентоздібності фірми.

1) Поняття конкурентної переваги.

2) Детермінанти конкурентної переваги країни.

3) Рівень конкурентної переваги.

Життєвий цикл конкурентної переваги. Конкуренція і ринкова структура. Модель п'яти сил конкуренції. Причини змін сил конкуренції. Фактори, впливаючі на силу конкурентної боротьби. Концепція стратегічних груп. Конкурентна стратегія. Поняття конкурентної переваги. Детермінанти конкурентної переваги країни. Рівень конкурентної переваги. Життєвий цикл конкурентної переваги.

#### **Тема 4. Аналіз об'ємів виробництва та реалізації продукції.**

– форма занять (лекції-4, практичні- 4);

– обсяг аудиторного навантаження-8;

– теми практичних занять - Аналіз матеріально-технічного забезпечення і використання матеріальних ресурсів у виробництві. Рішення завдань на аналіз стану виробничих запасів, перевірку обґрунтованості норм витрат матеріальних цінностей та аналіз, аналіз впливу різних факторів на матеріалоємність виробництва продукції.;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-10;

– теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Аналіз об'ємів виробництва та реалізації продукції.

1) Внутрішні та зовнішні фактори об'єму реалізованої продукції.

2) Факторна система для аналізу об'єму реалізованої продукції.

3) Послідовність факторного аналізу об'єму реалізованої продукції.

Виводи за результатами аналізу. Використання співвідношення між показниками валова продукція, товарна продукція, чиста продукція, реалізована продукція, виручка для аналізу показника виручки. Вимірювальники об'ємів продукції: натуральні, умовно-натуральні, вартісні, часові та інші. Їх недоліки та переваги. Послідовність розрахунку об'ємів продукції в базових цінах. Зіставлена продукція. Індекс зміни ціни на продукцію. Середній індекс зміни ціни на зіставлену продукцію. Розрахунок середнього індексу зміни ціни на зіставлену продукцію за порівняльно довгий часовий період. Факторний аналіз об'єму реалізованої продукції. Внутрішні та зовнішні фактори об'єму реалізованої продукції. Факторна система для аналізу об'єму реалізованої продукції. Послідовність факторного аналізу об'єму реалізованої продукції. Виводи за результатами аналізу.

#### **Тема 6. Аналіз матеріально-технічного забезпечення і використання матеріальних ресурсів у виробництві.**

– форма занять (лекції-4, практичні- 3);

– обсяг аудиторного навантаження-7;

– теми практичних занять - Аналіз собівартості. Рішення завдань на аналіз собівартості за економічними елементами, за статтями калькуляції, на розрахунок відносної економії (перевитраті) витрат, на аналіз окремих статей калькуляції та інші.;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-0;

Задачі аналізу матеріально-технічного забезпечення і використання матеріальних ресурсів у виробництві. Показники забезпечення підприємства матеріальними ресурсами і стану виробничих ресурсів. Аналіз поточного, перехідного, підготовчого, страхового запасів. Аналіз виконання договірних обов'язків по постачанням. Аналіз втрат від порушень зобов'язань. Показники, характеризуючи постачальника. Загальна оцінка постачальника. Оцінка збитків з вини постачальників.

#### **Модульний контроль**

#### **Змістовний модуль 2 «Аналіз показників господарської діяльності»**

#### **Тема 7. Аналіз використання праці та заробітної плати.**

– форма занять (лекції-4, практичні- 3);

– обсяг аудиторного навантаження-7;

– теми практичних занять - Аналіз рентабельності підприємства.;

– обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;

– обсяг самостійної роботи здобувачів-10;

– теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Аналіз використання праці та заробітної плати.

- 1) Оцінка ефективності праці по категоріям і індивідуально.
- 2) Деталізація продуктивності праці за видами продукції.

Задачі аналізу використання праці і заробітної плати. Джерела інформації для аналізу. Аналіз складу, структури і руху кадрів на підприємстві. Показники використання праці. Аналіз виробки і продуктивності праці. Аналіз питомого доходу (чистого продукту) і питомого прибутку (в розрахунку на одного робітника). Оцінка ефективності праці по категоріям і індивідуально. Деталізація продуктивності праці за видами продукції.

#### **Тема 8. Аналіз собівартості.**

- форма занять (лекції-4, практичні- 4);
- обсяг аудиторного навантаження-8;
- теми практичних занять – Рішення завдань на виявлення головних чинників рентабельності та їх співвідношення, на складання факторної системи для факторного аналізу, на розрахунок впливу головних факторів та інші.;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;
- обсяг самостійної роботи здобувачів-10;
- теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Аналіз собівартості.

1) Аналіз відповідності метода калькуляції собівартості процесам виробництва продукції.

2) Оцінка впливу зміни метода калькуляції на собівартість продукції.

Головна ціль і задачі аналізу собівартості. Направлення аналізу собівартості. Джерела інформації для аналізу собівартості. Основні фактори формування витрат на кожній стадії загальної структури ціни. Аналіз динаміки собівартості. Аналіз витрат на 1 грн. продукції. Аналіз факторів, впливаючих на собівартість продукції. Аналіз собівартості по економічним елементам. Факторний аналіз собівартості по статтям калькуляції. Головні фактори собівартості окремим видів продукції. Маргінальна собівартість. Факторний аналіз собівартості окремих видів продукції. Аналіз відповідності метода калькуляції собівартості процесам виробництва продукції. Оцінка впливу зміни метода калькуляції на собівартість продукції.

#### **Тема 9. Аналіз прибутку, рентабельності і дохідності підприємства.**

- форма занять (лекції-2, практичні- 3);
- обсяг аудиторного навантаження-5;
- теми практичних занять – Рішення завдань на аналіз виробки і продуктивності праці, на оцінку ефективності праці по категоріям і індивідуально, на деталізацію продуктивності праці за видами продукції, на факторний аналіз продуктивності праці методом ланцюгових підставлень та іншими.;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;
- обсяг самостійної роботи здобувачів-10;
- теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Аналіз прибутку, рентабельності і дохідності підприємства.

1) Оптимізація виробничої програми.

2) Аналіз рішення о виборі між придбанням, чи виготовленням компонента готової продукції без та з урахуванням зміни величини покриття.

Аналіз прибутковості та його головні показники: величина покриття, коефіцієнт покриття, величина безприбуткового обігу, запас надійності. Типи короткострокових управлінських рішень. Допущення, використовуємі в аналізу доходності. Головні види графіків беззбитковості та їх використання в аналізу. Оптимізація виробничої програми. Аналіз рішення о прийнятті спеціального заказу. Аналіз рішення о виборі між придбанням, чи виготовленням компонента готової продукції без та з урахуванням зміни величини покриття.

### **Тема 10. Аналіз структури і обіговості обортових коштів.**

- форма занять (лекції-2, практики - 2);
- обсяг аудиторного навантаження-4;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти)- комп'ютери;
- обсяг самостійної роботи здобувачів-4;
- теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача: Аналіз структури і обіговості обігових коштів.

Задачі аналізу структури і обіговості обігових коштів. Початкові дані для аналізу. Аналіз забезпечення підприємства власними обіговими коштами. Визначення імобілізації обігових коштів. Визначення величини власних обігових коштів в господарчому обігу. Аналіз ненормованих обігових коштів. Аналіз кредитних взаємовідношень. Аналіз стану розрахунків.

### **Модульний контроль**

#### **5. Індивідуальні завдання**

Аналіз фінансового стану підприємства

#### **6. Методи навчання**

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- лекції;
- практики;
- презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань;
- моделюючі вправи, розв'язування творчих завдань;
- роботу в Інтернеті, бібліотеці;
- складання схем, таблиць, графіків тощо;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

#### **7. Методи контролю**

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

### **8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі**

| Складові навчальної роботи                         | Бали за одне заняття (завдання) | Кількість занять (завдань) | Сумарна кількість балів |
|----------------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------|-------------------------|
| <b>Змістовний модуль 1</b>                         |                                 |                            |                         |
| Робота на лекціях                                  | 0...1                           | 5                          | 0...5                   |
| Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт | 0...5                           | 4                          | 0...20                  |
| Модульний контроль                                 | 0...15                          | 1                          | 0...15                  |
| <b>Змістовний модуль 2</b>                         |                                 |                            |                         |
| Робота на лекціях                                  | 0...1                           | 5                          | 0...5                   |
| Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт | 0...5                           | 4                          | 0...20                  |
| Модульний контроль                                 | 0...15                          | 1                          | 0...15                  |
| Виконання і захист РГР (РР, РК)                    | 0...20                          | 1                          | 0...20                  |
| <b>Усього за семестр</b>                           |                                 |                            | <b>0...100</b>          |

### Білет для іспиту/заліку складається з:

1. Теоретичне питання – 30 б.
2. Теоретичне питання – 30 б.
3. Практичне завдання - 40 б

### Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

**Задовільно (60-74).** Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати як робити аналіз об'ємів виробництва та реалізації продукції, як робити аналіз стану та використання основних засобів підприємства.

**Добре (75-89).** Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі РР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Знати як робити аналіз об'ємів виробництва та реалізації продукції, як робити аналіз стану та використання основних засобів підприємства, як робити аналіз матеріально-технічного забезпечення і використання матеріальних ресурсів у виробництві.

**Відмінно (90-100).** Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

### Шкала оцінювання: бальна і традиційна

| Сума балів | Оцінка за традиційною шкалою  |               |
|------------|-------------------------------|---------------|
|            | Іспит, диференційований залік | Залік         |
| 90 – 100   | Відмінно                      | Зараховано    |
| 75 – 89    | Добре                         |               |
| 60 – 74    | Задовільно                    |               |
| 0 – 59     | Незадовільно                  | Не зараховано |

### 9. Політика навчального курсу

Студенти мають діяти відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Розрахункова робота повинна демонструвати досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою, здатність студента логічно, на підставі сучасних наукових методів викладати свої погляди за темою роботи, самостійно робити обґрунтовані висновки й формулювати конкретні пропозиції щодо отриманих результатів. У роботі не допускається списування, фабрикація та фальсифікація.

### 10. Політика академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Основні види порушень академічної доброчесності для дисципліни:

1. Самоплагіат: повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін (реферати).

2. Фабрикація:

– наведення у письмових роботах та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, розрахунків чи емпіричних досліджень;

– посилення на вигадані джерела інформації або навмисне посилення не на справжнє джерело.

### 3. Фальсифікація:

- необґрунтоване виконання навчальних завдань;
- наведення у письмових роботах та в наукових роботах свідомо змінених даних та розрахунків;

### 4. Обман:

- написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;
- несамотійне виконання завдань.

Основним видом відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності за даною дисципліною є повторне проходження оцінювання відповідного контрольного заходу.

Списування під час поточних тестувань, модульних контролів та іспиту заборонені (в т.ч. із використанням мобільних засобів).

Розрахункова робота повинна демонструвати досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою, здатність автора логічно, на підставі сучасних наукових методів викладати свої погляди за темою роботи, обґрунтувати вибір програмного забезпечення, робити обґрунтовані висновки й формулювати конкретні пропозиції щодо отриманих результатів. У роботі не може бути списування, фабрикації та фальсифікації.

## 11. Методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

Навчально-методичне забезпечення дисципліни – Режим доступу: <http://library.khai.edu/library/>

## 12. Рекомендована література

1. Івахненко, В. М. Теорія економічного аналізу [Текст] : навч. посіб. / В. М. Івахненко ; М-во освіти і науки України. - К. : Слово, 2010. - 352 с.

2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 498 с.

3. Теорія економічного аналізу: підруч. / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович; за ред. Р. В. Федоровича. – Тернопіль: Астон, 2006. – 368с.

## Допоміжна

1. Власюк, Т. М. Теорія економічного аналізу [Текст]: навч. посіб./ О.С Чигринська., Т.М. Власюк— К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 232 с.

2. Мельник, В. М. Основи економічного аналізу. (Короткий теоретико-методологічний курс) [Текст]: навч. посіб. / В. М. Мельник. – К. : Кондор, 2008. – 128с.

3. Економічний аналіз [Текст]: навч. посіб. / Є. П. Кожанова [и др.] ; Харківський національний економічний ун-т. - 3-є вид., допр. і доп. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. - 344 с.